Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (sedmého senátu)

26. září 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Migrující pracovníci – Sociální zabezpečení – Použitelné právní předpisy – Nařízení (EHS) č. 1408/71 – Články 13 a 14a – Nařízení (ES) č. 883/2004 – Článek 11 a čl. 13 odst. 2 – Pracovník, který současně vykonává samostatnou výdělečnou činnost na území dvou nebo více států, z nichž jeden je členským státem Evropské unie, jeden státem Evropského sdružení volného obchodu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, a ve Švýcarské konfederaci – Článek 87 odst. 8 – Pojem ‚příslušná situace' – Dohoda o Evropském hospodářském prostoru – Dohoda mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé o volném pohybu osob"

Ve věci C-329/23,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Verwaltungsgerichtshof (Nejvyšší správní soud, Rakousko) ze dne 9. května 2023, došlým Soudnímu dvoru dne 25. května 2023, v řízení

Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen

proti

W M,

za účasti:

Bundesminister für Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz,

SOUDNÍ DVŮR (sedmý senát),

ve složení: F. Biltgen (zpravodaj), předseda senátu, N. Wahl a M. L. Arastey Sahún, soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

* Jednací jazyk: němčina.

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za W M: A. Wittwer, Rechtsanwalt,

– za rakouskou vládu: A. Posch, J. Schmoll a E. Samoilova, jako zmocněnci,

– za českou vládu: J. Benešová, M. Smolek a J. Vláčil, jako zmocněnci,

– za vládu Lichtenštejnského knížectví: A. Entner-Koch a R. Schobel, jako zmocněnkyně,

– za Evropskou komisi: F. Clotuche-Duvieusart a B.-R. Killmann, jako zmocněnci,

– za Kontrolní úřad ESVO: M. Brathovde, E. Gromnicka a M.-M. Joséphidès, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 (Úř. věst. 1997, L 28, s. 1) ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 631/2004 ze dne 31. března 2004 (Úř. věst. 2004, L 100, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 100) (dále jen „nařízení č. 1408/71“), jakož i nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. 2004, L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72, a oprava Úř. věst. 2013, L 188, s. 10) ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 465/2012 ze dne 22. května 2012 (Úř. věst. 2012, L 149, s. 4) (dále jen „nařízení č. 883/2004“), a zejména čl. 13 odst. 2, jakož i čl. 87 odst. 8 tohoto nařízení, ve spojení s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 (Úř. věst. 2009, L 284, s. 1) ve znění nařízení č. 465/2012.

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen (sociální pojišťovna osob samostatně výdělečně činných, dále jen „SVS“) a W M ve věci odmítnutí SVS vydat W M potvrzení o tom, že v době od 1. ledna 2017 do 31. března 2018 (dále jen „dotčené období“) podléhal rakouskému systému sociálního zabezpečení.

Právní rámec

Mezinárodní právo

Dohoda o EHP

3 Dohoda o Evropském hospodářském prostoru ze dne 2. května 1992 (Úř. věst. 1994, L 1, s. 3; Zvl. vyd. 11/52, s. 3) ve znění Dohody o účasti Bulharské republiky a Rumunska v Evropském hospodářském prostoru (Úř. věst. 2007, L 221, s. 15) (dále jen „Dohoda o EHP“) má podle článku 1 za cíl podpořit trvalé a vyvážené posilování hospodářských a obchodních vtahů mezi smluvními stranami za rovných podmínek hospodářské soutěže a dodržování těchto pravidel za účelem vytvoření stejného Evropského hospodářského prostoru (dále jen „EHP“). Aby bylo dosaženo těchto cílů, zahrnuje toto přidružení v souladu s ustanoveními Dohody o EHP zejména volný pohyb osob.

4 Článek 2 Dohody o EHP stanoví v písmenu b), že pro účely této Dohody se rozumí „státy [Evropského sdružení volného obchodu (ESVO)]“ Island, Lichtenštejnské knížectví a Norské království, a v bodě c), že „smluvními stranami“, pokud jde o Evropskou unii a její členské státy, se rozumí buď Unie a její členské státy, nebo Unie, nebo její členské státy.

5 Část III Dohody o EHP, nadepsaná „Volný pohyb osob, služeb a kapitálu“, obsahuje v kapitole 1, nadepsané „Pracovníci a osoby samostatně výdělečně činné“, články 28 až 30 této Dohody.

6 Článek 28 odst. 1 Dohody o EHP stanoví, že je zajištěn volný pohyb pracovníků mezi členskými státy Unie a státy ESVO.

7 Článek 29 této Dohody odkazuje na přílohu VI uvedené Dohody, pokud jde o zajištění volného pohybu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných v oblasti sociálního zabezpečení.

8 Příloha VI (Sociální zabezpečení) Dohody o EHP obsahuje na základě rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 76/2011 ze dne 1. července 2011, kterým se mění příloha VI (Sociální zabezpečení) a protokol 37 k Dohodě o EHP (Úř. věst. 2011, L 262, s. 33), které vstoupilo v platnost dne 1. června 2012, nařízení č. 883/2004 a nařízení č. 987/2009, jako „akty, na které se odkazuje“. Před tímto datem bylo v uvedené příloze uvedeno nařízení č. 1408/71.

9 Příloha VI Dohody o EHP mimo jiné uvádí, že pro účely této přílohy a bez ohledu na protokol 1 k této Dohodě se „pojmy ‚členský stát‘ nebo ‚členské státy‘ obsažené v uváděných aktech vykládají jako zahrnující navíc ke svému významu v daných aktech ES také Island, Lichtenštejnsko a Norsko“.

DVPO

10 Článek 8 Dohody mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na druhé straně o volném pohybu osob, podepsané v Lucemburku dne 21. června 1999 (Úř. věst. 2002, L 114, s. 6; Zvl. vyd. 11/41, s. 89, dále jen „DVPO“), nadepsaný „Koordinace systémů sociálního zabezpečení“, zní:

„Smluvní strany upraví v souladu s přílohou II koordinaci systémů sociálního zabezpečení za účelem zejména:

a) […]

b) určení rozhodného práva;

[…]“

11 Příloha II DVP, nadepsaná „Koordinace systémů sociálního zabezpečení“, ve znění použitelném od 1. dubna 2012, v článku 1 stanoví:

„1. Smluvní strany se s ohledem na koordinaci systémů sociálního zabezpečení dohodly, že budou vzájemně používat právní akty Evropské unie, na něž se odkazuje v oddíle A této přílohy a které jsou pozměněny tímto oddílem, nebo předpisy rovnocenné těmto aktům.

2. Pojmem ‚členský stát (členské státy)‘ obsaženém v právních aktech uvedených v oddíle A této přílohy se rozumí kromě států, na něž se vztahují příslušné právní akty Evropské unie, i Švýcarsko.“

12 Oddíl A přílohy II DVPO, nadepsaný „Právní akty, na něž se odkazuje“, obsahuje mimo jiné nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009, která nahradila nařízení č. 1408/71.

Unijní právo

Nařízení č. 1408/71

13 Nařízení č. 1408/71, které bylo s účinností od 1. května 2010 zrušeno a nahrazeno nařízením č. 883/2004, se podle článku 2, nadepsaného „Osobní působnost“, vztahovalo na státní příslušníky členského státu, osoby bez státní příslušnosti a uprchlíky s bydlištěm na území jednoho z členských států, kteří podléhají nebo podléhali právním předpisům jednoho nebo více členských států, jakož i na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé po nich.

14 Hlava II nařízení č. 1408/71, nadepsaná „Určení použitelných právních předpisů“, obsahuje články 13 a 14a tohoto nařízení.

15 Článek 13 uvedeného nařízení, nadepsaný „Obecná pravidla“, stanovil:

„1. S výhradou článků 14c a 14f podléhají osoby, na které se vztahuje toto nařízení, pouze právním předpisům jediného státu. Tyto právní předpisy se určují v souladu s touto hlavou.

2. S výhradou článků 14 až 17

a) […]

b) osoba, která je samostatně výdělečně činná na území jednoho členského státu, podléhá právním předpisům uvedeného státu, i když má bydliště na území jiného členského státu;

[…]“

16 Článek 14a téhož nařízení, nadepsaný „Zvláštní pravidla pro jiné osoby než námořníky vykonávající samostatnou výdělečnou činnost“, stanovil:

„Pravidlo uvedené v čl. 13 odst. 2 písm. b) se použije s výhradou těchto výjimek a zvláštností:

[…]

2. Osoba obvykle samostatně výdělečně činná na území dvou nebo více členských států podléhá právním předpisům členského státu, na jehož území má bydliště, vykonává-li nějakou část své činnosti na jeho území. Nevykonává-li žádnou činnost na území členského státu, ve kterém má bydliště, podléhá právním předpisům členského státu, na jehož území vykonává svou hlavní činnost. Kritéria pro určení hlavní činnosti stanoví nařízení uvedené v článku 98.

[…]“

Nařízení č. 883/2004

17 Hlava II nařízení č. 883/2004, nadepsaná „Určení použitelných právních předpisů“, obsahuje zejména články 11 a 13 tohoto nařízení.

18 Článek 11 odst. 1 tohoto nařízení stanoví:

„Osoby, na které se vztahuje toto nařízení, podléhají právním předpisům pouze jediného členského státu. Tyto právní předpisy se určí v souladu s touto hlavou.“

19 Článek 13 uvedeného nařízení, nadepsaný „Výkon činností ve dvou nebo více členských státech“, v odstavci 2 stanoví:

„Na osobu, která jako zaměstnanec obvykle pracuje ve dvou nebo více členských státech, se vztahují:

a) právní předpisy členského státu, na jehož území má bydliště, vykonává-li podstatnou část své činnosti v tomto členském státě,

nebo

b) právní předpisy členského státu, v němž se nachází střed zájmu její činnosti, pokud nebydlí v členském státě, v němž vykonává podstatnou část své činnosti.“

20 Článek 87 téhož nařízení upravující přechodná ustanovení v odstavci 8 stanoví:

„Jestliže v důsledku tohoto nařízení některá osoba podléhá právním předpisům jiného členského státu, než je stát určený v souladu s hlavou II nařízení [č. 1408/71], použijí se na ni tyto právní předpisy tak

dlouho, dokud se příslušná situace nezmění, a v každém případě maximálně deset let ode dne použitelnosti tohoto nařízení, pokud dotčená osoba nepožádá, aby se na ni vztahovaly právní předpisy podle tohoto nařízení. Tato žádost se předloží do tří měsíců ode dne použitelnosti tohoto nařízení příslušné instituci členského státu, jehož právní předpisy je třeba podle tohoto nařízení použít, pokud se na danou osobu vztahují právní předpisy tohoto členského státu ode dne použitelnosti tohoto nařízení. Pokud je žádost podána po uvedené lhůtě, dojde ke změně, pokud jde o použitelnost právních předpisů, prvním dnem následujícího měsíce.“

Nařízení č. 987/2009

21 Článek 14 nařízení č. 987/2009 stanoví:

„[…]

5b. K okrajovým činnostem se pro účely určení použitelných právních předpisů podle článku 13 [nařízení č. 883/2004] nepřihlíží. Článek 16 [tohoto nařízení] se použije na všechny případy podle tohoto článku.

[…]

8. Pro účely čl. 13 odst. 1 a 2 [nařízení č. 883/2004] se slovy ‚podstatná část zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti‘ vykonávaná v členském státě rozumí, že je zde vykonávána kvantitativně podstatná část všech činností zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečné činné, aniž by se nutně jednalo o hlavní část těchto činností.

Pro určení toho, zda je podstatná část činností vykonávána v členském státě, budou zohledněna tato orientační kritéria:

a) […]

b) v případě samostatné výdělečné činnosti obrat, pracovní doba, počet poskytnutých služeb nebo příjem.

Podíl nižší než 25 % dle výše uvedeného kritéria je v rámci celkového hodnocení ukazatelem toho, že v příslušném členském státě podstatná část činností vykonávána není.

9. Pro účely čl. 13 odst. 2 písm. b) [nařízení č. 883/2004] je ‚střed zájmu‘ činností osoby samostatně výdělečně činné stanoven s ohledem na všechna hlediska profesních činností dotyčné osoby, zejména místo, kde se nachází stálé a trvalé sídlo podnikání dotyčné osoby, obvyklá povaha nebo doba trvání vykonávaných činností, počet poskytnutých služeb a záměr dotyčné osoby vyplývající ze všech okolností.

[…]“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

22 Dne 14. dubna 2020 požádal W M, který je rakouským a lichtenštejnským státním příslušníkem, SVS, aby mu na základě nařízení č. 1408/71 vydala formulář E101 potvrzující, že během dotčeného období, během něhož současně vykonával samostatnou výdělečnou činnost jako lékař v Rakousku, Lichtenštejnsku a Švýcarsku, a to ve výši přibližně 19 %, 78 % a 3 % svých příjmů, podléhal rakouskému systému sociálního zabezpečení.

23 W M před tím, než dne 1. ledna 2017 ve Švýcarsku zahájil další samostatnou výdělečnou činnost, vykonával samostatnou výdělečnou činnost současně v Lichtenštejnsku a Rakousku, a z důvodu svého bydliště v Rakousku podle čl. 14a bodu 2 nařízení č. 1408/71 podléhal rakouským právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení.

24 Vzhledem k tomu, že nařízení č. 883/2004 nahradilo nařízení č. 1408/71, překvalifikovala SVS žádost W M na žádost o vydání formuláře A1 na základě nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009 a rozhodnutím ze dne 21. října 2020 tuto žádost zamítla. Toto zamítnutí bylo odůvodněno skutečností, že sice neexistují pochybnosti o tom, že ve vztazích s Lichtenštejnským knížectvím s ohledem na Dohodu o EHP a ve vztazích se Švýcarskem s ohledem na DVPO se tato nařízení vztahují na tři dotčené státy. V projednávané věci nicméně neexistuje dohoda, která by se vztahovala jak na členské státy EHP, tak na Švýcarskou konfederaci, takže činnosti W M vykonávané během dotčeného období musí podléhat odděleně právním předpisům každého z těchto států.

25 Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud, Rakousko) vyhověl žalobě, kterou proti tomuto rozhodnutí podal W M, a rozhodl, že dotyčné osobě je třeba vydat potvrzení o tom, že během dotčeného období podléhala rakouskému systému sociálního zabezpečení.

26 Tento soud měl za to, že situace, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, musí být posuzována, pokud jde o činnosti vykonávané v Rakousku a Lichtenštejnsku, na základě Dohody o EHP, a pokud jde o činnosti vykonávané v Rakousku a ve Švýcarsku, na základě DVPO, a že v této souvislosti je třeba určit, zda výdělečná činnost vykonávaná W M ve Švýcarsku představuje změnu ve smyslu čl. 87 odst. 8 nařízení č. 883/2004, a zda se tedy nařízení č. 1408/71 v projednávané věci již nepoužije.

27 Po provedení přezkumu měl uvedený soud za to, že pokud jde o Dohodu o EHP, W M podle článku 14a nařízení č. 1408/71 podléhá rakouským právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení z titulu výdělečné činnosti vykonávané v uvedených státech. Podle tohoto soudu není výkon další souběžné výdělečné činnosti ve Švýcarsku z hlediska této Dohody relevantní, a nevede tedy ke změně situace příslušné situace ve smyslu čl. 87 odst. 8 nařízení č. 883/2004. Tento soud měl dále za to, že pokud jde o DVPO, na W M se podle článku 13 nařízení č. 883/2004 vztahují i rakouské právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení, protože v Rakousku, kde má bydliště, vykonává podstatnou část své výdělečné činnosti.

28 Verwaltungsgerichtshof (Nejvyšší správní soud, Rakousko), který je předkládajícím soudem, ke kterému SVS podala proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek „Revision“, připomíná, že určení právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení použitelných pro občana Unie, který vykonává výdělečnou činnost v několika členských státech, se řídí nařízením č. 883/2004 ve spojení s nařízením č. 987/2009. Podle tohoto soudu jsou tato nařízení použitelná ve vztazích s jinými státy na základě dohod, zejména se státy EHP, včetně Lichtenštejnské knížectví, na základě Dohody o EHP a ve vztazích se Švýcarskou konfederací na základě DVPO.

29 Předkládající soud má pochybnosti o tom, zda je přístup spočívající v odděleném posouzení – v rámci Dohody o EHP na straně jedné a v rámci DVPO na straně druhé – toho, které právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení se podle pravidel stanovených v nařízeních č. 1408/71 a č. 883/2004 použijí, v souladu se zásadou použití právních předpisů jediného členského státu, která je zakotvena v čl. 13 odst. 1 nařízení č. 1408/71 a v článku 11 nařízení č. 883/2004. Nelze totiž vyloučit, že takovéto oddělené posouzení by za jiných okolností, než jsou okolnosti věci v původním řízení, mohlo vést k tomu, že se různé právní úpravy použijí současně na tutéž osobu a na totéž období. Tento soud proto považuje za nezbytné položit Soudnímu dvoru otázku, zda jsou nařízení č. 1408/71 a č. 883/2004 použitelná na takovou situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, a pokud ano, jak je třeba tato nařízení použít.

30 Pokud by měl Soudní dvůr za to, že se tato nařízení v projednávané věci použijí, předkládající soud se dále táže na výklad přechodného ustanovení, které je uvedeno v čl. 87 odst. 8 nařízení č. 883/2004, v takové situaci, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení.

31 Předkládající soud uvádí, že před dotčeným obdobím a zahájením své další výdělečné činnosti ve Švýcarsku podléhal W M, který vykonával samostatnou výdělečnou činnost současně v Rakousku a v Lichtenštejnsku, z důvodu svého bydliště v Rakousku podle čl. 14a bodu 2 nařízení č. 1408/71 rakouské právní úpravě. Nařízení č. 883/2004, které nahradilo nařízení č. 1408/71, přitom v čl. 13 odst. 2 stanoví, že v případě samostatné výdělečné činnosti vykonávané ve více členských státech se právní předpisy členského státu bydliště použijí pouze tehdy, pokud je v něm vykonávána i podstatná část činnosti, jinak se použijí právní předpisy členského státu, v němž se nachází střed zájmu činnosti dotyčné osoby. V důsledku toho by se na případ W M měly během dotčeného období vztahovat lichtenštejnské právní předpisy a to proto, že podstatnou část své činnosti vykonává v Lichtenštejnsku. Podle čl. 87 odst. 8 nařízení č. 883/2004 by se však měly na W M i nadále vztahovat rakouské právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení, protože jeho situace zůstala po vstupu tohoto nařízení v platnost nezměněna.

32 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda okolnost, že W M, který již vykonává výdělečnou činnost ve dvou státech, z nichž jeden je členským státem Unie a druhý státem ESVO, který je smluvní stranou Dohody o EHP, začne vykonávat další činnost malého rozsahu ve třetím státě, konkrétně ve Švýcarské konfederaci, představuje změnu „příslušné situace“ ve smyslu čl. 87 odst. 8 nařízení č. 883/2004.

33 Za těchto podmínek se Verwaltungsgerichtshof (Nejvyšší správní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Použijí se na situaci, kdy občan Unie vykonává výdělečnou činnost současně v členském státě Unie, státě ESVO, který je smluvní stranou Dohody o EHP (Lichtenštejnsko), a ve Švýcarsku, ustanovení unijního práva o určení použitelných právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení obsažená v nařízení [č. 883/2004] ve spojení s nařízením [č. 987/2009]?

V případě kladné odpovědi na první otázku:

2) Musí být v takovém případě nařízení [č. 883/2004] ve spojení s nařízením [č. 987/2009] použito tím způsobem, že je třeba použitelnost právních předpisů sociálního zabezpečení posoudit odděleně jednak ve vztahu mezi členským státem EU a státem EHP, resp. ESVO a jednak ve vztahu mezi členským státem EU a Švýcarskem, a v důsledku toho musí být vždy vydáno samostatné potvrzení o použitelných právních předpisech?

3) Jedná se o změnu ‚příslušné situace‘ ve smyslu čl. 87 odst. 8 nařízení [č. 883/2004], pokud dojde k zahájení výdělečné činnosti v dalším státě, na který se vztahuje uvedené nařízení, ačkoli by to ani podle nařízení [č. 883/2004], ani podle nařízení [č. 1408/71] nevedlo ke změně použitelných právních předpisů a daná činnost je co do svého rozsahu natolik podružná, že je jejím prostřednictvím dosahováno pouze přibližně 3 % celkových příjmů?

Je v této souvislosti relevantní, zda musí ke koordinaci ve smyslu druhé otázky dojít odděleně ve dvoustranném vztahu jednak mezi doposud dotčenými státy a jednak mezi jedním z doposud dotčených států a ‚dalším‘ státem?“

K předběžným otázkám

34 Podstatou tří otázek předkládajícího soudu, které je třeba posuzovat společně, je, zda nařízení č. 1408/71 a nařízení č. 883/2004 ve spojení s nařízením č. 987/2009 musí být vykládána v tom smyslu, že se použijí na situaci, v níž občan Unie, který vykonává samostatnou výdělečnou činnost současně v členském státě Unie a ve státě ESVO, který je smluvní stranou Dohody o EHP, začne ve Švýcarsku vykonávat další samostatnou výdělečnou činnost. V případě kladné odpovědi se předkládající soud v podstatě táže, zda je třeba právní úpravu v oblasti sociálního zabezpečení, která je podle těchto nařízení použitelná na takovouto situaci, určit odděleně, a to jednak na základě Dohody o EHP, pokud jde o vztahy mezi členským státem a státem ESVO, který je smluvní stranou Dohody o EHP, a jednak na základě DVPO, pokud jde o vztahy mezi členským státem Unie a Švýcarskou konfederací.

35 Úvodem je třeba připomenout, že Dohoda o EHP v článcích 28 až 30, jakož i v příloze VI (Sociální zabezpečení) stanoví, že nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009 se použijí v situacích týkajících se členských států Unie a Lichtenštejnského knížectví. Rovněž DVPO, konkrétně její článek 8 a její příloha II, stanoví, že se tato nařízení použijí v situacích týkajících se členských států unie a Švýcarské konfederace.

36 Z uvedeného vyplývá, že nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009 se použijí na takovou situaci, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, kdy občan Unie, který vykonává samostatnou výdělečnou činnost současně v Rakousku a Lichtenštejnsku, začne ve Švýcarsku vykonávat další samostatnou výdělečnou činnost.

37 Jakýkoli opačný výklad by občanu Unie bránil využívat práv, která pro něj vyplývají z nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009, a v důsledku toho by jej znevýhodňoval pouze z toho důvodu, že svého práva na volný pohyb využil nejen v Lichtenštejnsku, ale i ve Švýcarsku.

38 Z judikatury Soudního dvora přitom vyplývá, že svoboda volného pohybu osob zaručená DVPO by byla omezena, pokud by státní příslušník jedné smluvní strany byl ve svém státě původu znevýhodněn pouze proto, že využil svého práva na volný pohyb (rozsudek ze dne 26. února 2019, Wächtler, C-581/17, EU:C:2019:138, bod 53). Takovýto výklad by rovněž opomíjel skutečnost, že Dohoda o EHP umožňuje islandským, lichtenštejnským a norským občanům dovolávat se na území Unie práv, která pro ně vyplývají z nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009, ale zároveň svědčí i státním příslušníkům členských států, kteří se mohou těchto práv v uvedených státech dovolávat (rozsudek ze dne 26. září 2013, Spojené království v. Rada, C-431/11, EU:C:2013:589, bod 55).

39 Kromě toho je třeba uvést, že použití nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009 na takovou situaci, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, která se týká třech různých států, snižuje riziko, že dotčená osoba bude v oblasti sociálního zabezpečení podléhat současně právním předpisům několika států, protože v souladu se zásadou použití jedné právní úpravy, kterou sledují tato nařízení, je potřeba podřídit osoby, na které se uvedená nařízení vztahují, právním předpisům jen jednoho členského státu, a to s cílem odstranit komplikace, které by v případě osob pohybujících se v rámci Unie, států ESVO, které jsou smluvní stranou Dohody o EHP, a Švýcarska, vyplývaly z částečné nebo úplné kumulace použitelných právních předpisů [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 6. června 2019, V, C-33/18, EU:C:2019:470, bod 42, jakož i ze dne 13. října 2022, Raad van bestuur van de Sociale verzekeringbank (Mezidobí mezi dočasnými přiděleními k výkonu práce), C-713/20, EU:C:2022:782, bod 39].

40 Pokud jde o způsob použití nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009 na takovou situaci, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, je nutno konstatovat, že jelikož se tato nařízení použijí na základě dvou odlišných právních základů, a sice Dohody o EHP a DVPO, musí určení právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení použitelných na dotyčnou osobu během dotčeného období logicky odrážet tento rozdíl.

41 V projednávaném případě je tedy třeba uvedená nařízení použít odděleně, a to na jedné straně, pokud jde o vztahy mezi Rakouskou republikou a Lichtenštejnským knížectvím, na základě Dohody o EHP, jak tomu bylo již před tím, než W M začal ve Švýcarsku vykonávat další samostatnou výdělečnou činnost, a na druhé straně, pokud jde o vztahy mezi Rakouskou republikou a Švýcarskou konfederací, na základě DVPO.

42 Zaprvé, pokud jde o Dohodu o EHP, která upravuje zejména situace týkající se Rakouské republiky a Lichtenštejnského knížectví, čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 883/2004 stanoví, že na dotyčnou osobu se vztahují právní předpisy členského státu bydliště, pokud vykonává podstatnou část své činnosti v tomto členském státě. Článek 14 odst. 8 nařízení č. 987/2009 upřesňuje, že pro účely čl. 13 odst. 1 a 2 nařízení č. 883/2004 se slovy „podstatná část zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti“ vykonávaná v členském státě rozumí, že je v něm vykonávána kvantitativně podstatná část všech činností zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečné činné, aniž se nutně jedná o hlavní část těchto činností. Pro určení toho, zda je podstatná část činnosti vykonávána v určitém členském státě, se v případě samostatné výdělečné činnosti zohledňuje obrat, pracovní doba, počet poskytnutých služeb a/nebo příjem. Podíl nižší než 25 % dle těchto kritérií je v rámci celkového hodnocení ukazatelem toho, že v příslušném členském státě podstatná část činnosti vykonávána není.

43 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že během dotčeného období W M vykonával svoji výdělečnou činnost současně v Rakousku a Lichtenštejnsku, v těchto zemích dosahoval 19 % a 78 % svých příjmů. Výdělečná činnost vykonávaná dotčenou osobou během dotčeného období v členském státě, ve kterém měla bydliště, tedy v Rakouské republice, tedy představovala méně než 25 % jejích příjmů. Nelze tedy mít za to, že v rozhodné době vykonávala podstatnou část své činnosti v tomto členském státě.

44 Článek 13 odst. 2 písm. b) nařízení č. 883/2004 stanoví, že pokud dotyčná osoba nebydlí v členském státě, v němž vykonává podstatnou část své činnosti, vztahují se na ni právní předpisy členského státu, v němž se nachází střed zájmu její činnosti. Podle čl. 14 odst. 9 nařízení č. 987/2009 se „střed zájmu“ činnosti osoby samostatně výdělečně činné ve smyslu uvedeného čl. 13 odst. 2 písm. b) stanoví s ohledem na všechna hlediska profesních činností dotyčné osoby,

zejména místo, kde se nachází stálé a trvalé sídlo podnikání dotyčné osoby, obvyklá povaha nebo doba trvání vykonávaných činností, počet poskytnutých služeb a záměr dotyčné osoby vyplývající ze všech okolností.

45 Vzhledem k tomu, že W M během dotčeného období vykonával převážnou část své výdělečné činnosti v Lichtenštejnsku, přičemž střed zájmů jeho činnosti se nacházel v tomto státě, měl během dotčeného období podle čl. 13 odst. 2 písm. b) nařízení č. 883/2004 ve spojení s čl. 14 odst. 9 nařízení č. 987/2009 podléhat lichtenštejnským právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení.

46 V důsledku toho se na W M během tohoto období v zásadě vztahovaly právní předpisy jiného členského státu, než je stát, jehož právní předpisy se na něj vztahovaly podle hlavy II nařízení č. 1408/71, tedy rakouské právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení.

47 Je však třeba připomenout, že v takovémto případě čl. 87 odst. 8 nařízení č. 883/2004 stanoví, že právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení použitelné podle hlavy II nařízení č. 1408/71 se použijí i nadále, dokud se příslušná situace nezmění, a v každém případě maximálně deset let ode dne použitelnosti nařízení č. 883/2004.

48 Je proto třeba ověřit, zda se během dotčeného období příslušná situace nezměnila, protože v případě kladné odpovědi se na W M musí nadále uplatňovat rakouské právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení. Za tímto účelem je třeba zejména určit, zda okolnost, že W M, který již vykonával samostatnou výdělečnou činnost současně v členském státě Unie, tedy v Rakouské republice, a v členském státě ESVO, který je smluvní stranou Dohody o EHP, tedy v Lichtenštejnském knížectví, a současně zahájil ještě další samostatnou výdělečnou činnost ve výši 3 % jeho celkových příjmů ve Švýcarsku, představuje „změnu příslušné situace“ ve smyslu čl. 87 odst. 8 nařízení č. 883/2004.

49 V této souvislosti stačí konstatovat podobně, jak učinila Evropská komise ve svém písemném vyjádření, že v kontextu Dohody o EHP, která upravuje zejména vztahy mezi Rakouskou republikou a Lichtenštejnským knížectvím, je Švýcarsko třetím státem. V rámci ověření, které má být provedeno, je v důsledku toho výkon výdělečné činnosti dotyčnou osobou ve Švýcarsku irelevantní.

50 Z uvedeného vyplývá, že i když W M vykonával během dotčeného období ve Švýcarsku další samostatnou výdělečnou činnost, příslušná situace, která existovala před tím, než vstoupilo v platnost nařízení č. 883/2004, zůstala nezměněna. Dotyčný tedy měl podle čl. 87 odst. 8 tohoto nařízení i nadále podléhat rakouským právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení.

51 Zadruhé, pokud jde o DVPO, která upravuje zejména situace týkající se Rakouské republiky a Švýcarské konfederace, je třeba uvést, že v projednávaném případě W M během dotčeného období vykonávala současně samostatnou výdělečnou činnost v Rakousku a ve Švýcarsku ve výši přibližně 19 % a 3 % svých příjmů. I když výdělečná činnost, kterou dotyčný vykonával v Rakousku, kde měl bydliště, převládala, představovala méně než 25 % jeho příjmů. Na W M se proto podle čl. 14 odst. 8 nařízení č. 987/2009 nemohl použít čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 883/2004, ale podle čl. 13 odst. 2 písm. b) tohoto nařízení se na něj měly vztahovat právní předpisy členského státu, v němž se nachází střed zájmů jeho činnosti.

52 Vzhledem k tomu, že W M měl během předmětného období bydliště v Rakousku, a zde z hlediska DVPO vykonával většinu své činnosti, střed zájmů jeho činnosti byl v Rakousku. V důsledku toho se na W M měla vztahovat rakouská právní úprava v oblasti sociálního zabezpečení.

53 Tento závěr nemůže být zpochybněn okolností, že během dotčeného období dotyčný současně vykonával samostatnou výdělečnou činnost ve výši 78 % jeho příjmů v Lichtenštejnsku. Jak totiž zdůraznila Komise ve svém písemném vyjádření, tato okolnost není z hlediska DVPO relevantní, protože v rámci této dohody je Lichtenštejnské knížectví třetím státem.

54 Z uvedeného vyplývá, že v souladu s relevantními ustanoveními nařízení č. 1408/71 a č. 883/2004, která jsou použitelná na situaci, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, na základě Dohody o EHP a DVPO, které je třeba přezkoumat odděleně, se na W M během dotčeného období vztahovala jedna a ta stejná právní úprava v oblasti sociálního zabezpečení, a to rakouská právní úprava, a příslušné orgány tedy musí vydat jen jedno potvrzení.

55 Na položené otázky je tedy třeba odpovědět, že nařízení č. 1408/71 a nařízení č. 883/2004 ve spojení s nařízením č. 987/2009 musí být vykládána v tom smyslu, že podle Dohody o EHP a DVPO jsou použitelná na situaci, v níž občan Unie, který vykonává samostatnou výdělečnou činnost současně v členském státě Unie a ve státě ESVO, který je smluvní stranou Dohody o EHP, začne ve Švýcarsku vykonávat další samostatnou výdělečnou činnost. Podle příslušných ustanovení těchto nařízení je třeba odděleně určit použitelné právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení na straně jedné v kontextu Dohody o EHP a na straně druhé v kontextu DVPO.

K nákladům řízení

56 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (sedmý senát) rozhodl takto:

Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 631/2004 ze dne 31. března 2004 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 465/2012 ze dne 22. května 2012 ve spojení s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 465/2012 ze dne 22. května 2012

musí být vykládány v tom smyslu, že

podle Dohody o Evropském hospodářském prostoru ze dne 2. května 1992 ve znění Dohody o účasti Bulharské republiky a Rumunska v Evropském hospodářském prostoru a Dohody mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou

konfederací na druhé straně o volném pohybu osob, podepsané v Lucemburku dne 21. června 1999, jsou použitelná na situaci, v níž občan Unie, který vykonává samostatnou výdělečnou činnost současně v členském státě Unie a ve státě Evropského sdružení volného obchodu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, začne ve Švýcarsku vykonávat další samostatnou výdělečnou činnost. Podle příslušných ustanovení těchto nařízení je třeba odděleně určit použitelné právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení, na straně jedné v kontextu Dohody o Evropském hospodářském prostoru a na straně druhé v kontextu Dohody mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na druhé straně o volném pohybu osob.

Podpisy.